

Útsölan í Havnar kontanhandli endar miðvikudagin 3. februar.

læra danskt. Hyggið t. d. at fleiri, ið hava gingið í skúla í 7 ár og hava høyrð danskt jabbáð hvønn tann einasta dag, hvussu syndarliga ring brævskrivingin á donskum er, ein vavgreytur við føroyskum og donskum orðum og orðafellum blandað saman. . . .

Óg so verður skrivað so rorandi: »den Lærer, der ikke jævnt og naturligt kan tale til Børnene paa Dansk og gribe dem . . . han burde ikke give sig til Lærer. . . .« Ja, hasin skivur, sum hann hevur vit til. Stuttligt er mangan at hoyra Føroyingar fella sær á við danskari tungu. Onkur man vita um føroyskar lærarar, ið óivað hava verið á donskum kostskúlum, og sum hava góðan lyst til at framleggja sína andfullu vitan á ektadum »kjóbinhavnskum«! Óg so at lurta eftir talarum, sum siga seg at elska og tilbiðja alt danskt — »vort fælles Rigsprog« — — mýkja sína tungu á donskum — Hjertesproget —. Jú, gripandi er at hoyra Føroyingina »tale Danske«, tað er ikki annað at siga; tá ið so er skikkað við kostskúlamonnum, hvat skal tá væntast av hinum, ikki hava verið sunnan Munkin!!

Sum byrjað her skal so upp- aftur takast: hesin spurningur er og hevur verið ein stríðs- spurningur.

Tað er lívið, ið krevur, at føroyskir lærarar seta krav fram um føroyskt mál fyri føroysk børn — ongar privat meiningar. Og hvørjir kunnu betri tosa um eitt starv, enn teir, ið rokja starvið?

Oll vita, hvussu strævið tað gongst við hesum kravi, og hvussu móðimikið og mangan troystaleyst tað tykist at herjast fyri okkara máli, serliga tá hoggini og mólstøðan kemur frá tess egnu börnum.

Okkara mál er eitt deytt mál, um vit í hesum landi ikki rokja tað, og tað ongatíð ovvæl. Ja, okkara mál doyir, um nakað annað mál í longdini verður at »hava høvuðssessin í Føroyum«.

Føroyskt skriftmál er fest, men talmálið er í afturgongu í stórum.

Ein má siga tað vera óhugsandi, at menn átala og óvunda tað neyðar leysingastøðu føroyskt mál enn hevur í Føroyum.

Laubokurnar kann sigast eru allar á donskum.

Bíllusogan og Katakismus mágu verða havdar á donskum, tí konfirmatiónin fellur flest alla staðnis enn á hesum máli, og í almennum brævaskrifti verður skrivað á donskum.

Danskt mál hevur sína røkt og livir sít lív bæði í Danmark og Føroyum, um føroysk børn skuldu fingið sín kunnleika á sínum egna máli.

Óg annars . . .

Hvat eru tað fyri ríkiðómir og sólskinsglottar Føroyingum verður í lut, at fáa so og so nógvá vitan í donskum máli í

skúlum okkara? Hjemmet og Familie Journal og Dimmalætting? Andsliv, ríkt danskt andsliv

40 Aars Arbejderbevægelse paa Island.

(Fortsat).

I 1927 fik Arbejderbevægelsen sit egentlige Gennembrud. Partiet opnaede ved Valget af faa valgt 4 Medlemmer af det nye Allting. Samtidig forandrede Partiet Taktik. Fra at være Oppositionsparti støttede det nu Bondepartiet i Regeringsdannelse, dog uden selv at modtage nogle Ministerposter. Det var en Beslutning vedtaget efter store Diskussioner indenfor Partiledelsen, men den faldt langt fra i det menige Medlems Smag. Der rejstes en stærk Kampagne mod denne Beslutning, og paa Kongressen i 1930 forkastedes denne Koalition. Resultatet af dette Samarbejde blev da heller ikke som ventet.

I 1928 gennemførtes en Lov om Fabriktilsyn og Sikring mod Ulykkestilfælde, og i 1929 vedtoges denne Periode's betydeligste sociale Lov: Loven om Arbejderboligerne. Ved en ret stor Støtte fra Staten rejstes en lang Række gode Arbejderboliger i Reykjavik. Arbejderne kunde flytte fra de fugtige, elendige og usunde Kælderlejligheder til moderne, lyse og sunde Lejligheder til en overkommelig Lejsegift. Foruden at betyde større Bekvemmelighed kom disse nye Lejligheder til at spille en stor Rolle i den alm. Sundhedstilstand. Den paa en Tid ret udbredte Tuberkulose trivedes udmærket i disse gamle Rønner, som heldigvis nu hører til Sjældenheder.

Endelig gennemførtes Loven om Sønænds Paamonstring og en alm. Sønændslov, der begge bragte Sønændene flere betydelige Forbedringer, men man havde haabet paa anderledes store Fremstød for den sociale Lovgivning.

Efter denne Kongresbeslutning gik Socialdemokratiet atter over i Oppositionen. Det blev dog en ret vilkaarlig Politik, men man fik alligevel Held til — efter en ihærdig Agitation og hvor mærkeligt det end lyder, med Støtte fra det konservative Parti — at faa gennemført en ny Valglov, der skulde skabe en mere reiferdig Repræsentation.

Det viste sig ogsaa straks ved det næste Valg i 1934. Socialdemokratiet fik 10 Mand og blev derefter Alltingets tredje største Parti. Nogen Regeringsdannelse kunde nu næppe finde Sted uden først at kende Arbejderpartiets Stilling. Et Samarbejde blev indledt med Fremskridtspartiet (maa nærmest

man vera lítið kunnugt í Føroyum og kanska minst millum teirra, ið harðast rópa um danskt og danskt mál. A.

sammenlignes med vort radikale Parti), der fik valgt 15 Mand — og for første Gang i Historien overtog en Arbejder en Ministerpost. Socialdemokratiet fik tildelt Erhvervs- og Udenrigsministerposten, og en af Partiets dygtigste Folk, Haraldur Gudmundsson, beklæder saaledes i Dag denne vigtige Post. Det er dog ogsaa først fra dette vigtige Tidspunkt at Arbejderbevægelsens unge Historie, at der kan være Tale om et virkeligt positivt Arbejde indenfor det sociale Omraade.

Kun 2 Aar er gaaet siden ovennævnte Valg, men alligevel kan der allerede nu peges paa stolte Resultater. Socialdemokratiet har i denne Periode faaet gennemført Statsdrift paa mange Omraader, og paa denne Maade sat de alm. Driftsudgifter langt ned. Det drejer sig her i første Række om Tobaks- og Spiritussalg, men iøvrigt er ogsaa Radio, Vaaben og Ammunition under Statens fulde Kontrol. De kooperative Rederier har faaet Statsstøtte, og store Vejbygning og Grundforbedringsarbejder er sat i Gang til Afhjælpning af Arbejdsløsheden, der her, som alle andre Steder, stikker sit Dødningshoved frem.

Af andre betydelige Love maa ogsaa nævnes Loven om Svangrskabsafbrødelse, ikke blot i Sygdomstilfælde, men ogsaa naar sociale Forhold gør sig gældende. Den sidste store Lov er Folkeforsikringsloven, der paa- hyder tvungen Forsikring for alle. Foruden den her nævnte Række vedtagne Love har Partiet i denne Rigsdagssamling forhindret en Del arbejderfjendelige Love. Den vigtigste af disse er den saakaldte »Slave Lov«, fremsat af det konservative Parti. Loven, der er en tro Kopi af hele Partiets Politik i Arbejds- sager, skulde medføre Oprettelse af tvungen Voldgift, der skulde afsige inappellable Domme!

En Arbejderbevægelse er i Stobesken. Fra en ganske beskeden Start med ganske faa Medlemmer staa nu det socialdemokratiske Parti som Islands stærkeste Organisation. Ved sidste Valg opnaede Socialdemokratiet 12.000 Stemmer. Det synes ikke meget set paa Baggrund af vore egne Tusinder, men det var dog nok til at skaffe Partiet 10 Mandater eller en Femtedel af Alltingets samlede Antal. Partistillingen er iøvrigt:

Regeringsblokken:

Fremskridtspartiet	15 Medl.
Socialdemokratiet	10 —
Løsgængere	2 —
	27 Medl.

Oppositionen:

Konservative	20 Medl.
Bondepartiet	2 —
	22 Medl.

Af Socialdemokratiets 12.000 Vælgere er 7.500 organiserede. Den største Organisation er Arbejderforeningen »Dagsbrú« med sine 2.000 Medlemmer. Derefter følger den socialdemokratiske Vælgerforening i Reykjavik med 500 Medlemmer. De resterende 5.000 er fordelt over hele Island i 47 Foreninger. Endelig maa nævnes den unge, men stærke Ungdomsorganisation med sine 400 Medlemmer. Denne Organisation blev stiftet i 1927, men allerede i 1930 kom Splittelsen. En revolutionær Gruppe skille sig ud og dannede Islands kommunistiske Parti. Denne Sekt har siden ved alle Midler søgt at skade det socialdemokratiske Parti; men hidtil er det ikke lykkedes at skabe Splittelse noget Sted.

Ikke alene i Rigsdagen staa Partiet stærkt. Ogsaa paa det kommunale Omraade arbejdes der ihærdigt. I Reykjavik har man ganske vist kun 6 af Byraadets 15 Medlemmer, men i 4 andre Byer har man ren Majoritet og Borgmester. Af samtlige 65 islandske Byraadsmedlemmer er 31 Socialdemokrater.

Ogsaa paa Oplysningsarbejdet arbejdes der. Det er her nærmest Ungdommen, der er aktiv. Man har forsøgt med flere Foreningsrækker, og de sidste 3 Aar har man haft mange Studiekredse i Gang. Partiet raader over 4 Dagblade foruden Hovedorganet i Reykjavik, 1 Tidsskrift udgaar en Gang hver Maaned, og hvert Aar udsender Partiet en Almanak med meget oplysende Læsestof. Endvidere er der for et Par Aar siden dannet et Selskab til Udgivelse af socialistisk Literatur.

Med saadanne Hjelpeorganisationer staa Partiet stærkt. En stadig Tilgang af nye Partimedlemmer forkynder om et godt Valgresultat ved næste Valg. Men man er ikke kommet sovende til disse Resultater. En dygtig og energisk Skare Mænd har viet hele deres Liv til Bevægelsen. Af disse Pionerer maa først og fremmest nævnes Partiets Fører gennem mange Aar, Jón Baldvinsson. Men han har ikke udført Arbejdet alene. Mange ukendte Arbejdere har i de første vanskelige Aar trofast staaet ved hans Side.

Partiets pragtfulde nye 4 Etages Betonhus staa som et Symbol for hele den islandske Arbejderbevægelse. Fra en beskeden Kælderlejlighed, som var

Partiets første »Lokale«, er man nu i Sommer flyttet ind i Reykjaviks mest moderne Hus. Her findes Partiets Bladkontorer og Trykkerier; mange Fagforeninger har Kontorer her, og endelig findes Partiets og Reykjaviks største Festsal her.

I denne pragtfulde Bygning samler den islandske arbejder- Befolkning sig, mens det røde Flag vajer fra det flade Taarnlag. Under Parolen: Island for Folket vil Arbejderne i Fællesskab bygge et lykkeligt Samfund deroppe i det høje Nord.

„Tjaldur“

legði frá aftur landi miðvikudagin og traft aftur við ódn — vindstyrki 11. Á miðdegi í gjár frétlist, at tað var 100 fjórðingar í landsýnning av Hettlandi.

Ymisk tíðindi.

Ræðuligur óðil í Ameriku,

har áin Ohio er farin skolandi yvir bakkar sínar og oytt fyri yvir 275 milliónir dollar í virði og gjørt túsundir heimleys. Menn óttast fyrri, at hesin óðilin ikki er komin í hældina enn. Ein byrging, sum menn bygdu í 1926, er skolað burtur.

Við ána Mississippi arbeíða túsundir av monnum nátt og dag fyrri at styrkja byrgingarnar. Teir óttast fyrri, at táíð vatnið frá Ohio-óðilinum kemur oman í Mississippi, við heinda áin eisini gera hververk.

Stalin er aftur á „útreinsingar-krossferðum“.

Hin seinasta stórprosessin, ið Stalin, Russlands einavaldsharri hevði ímóti sínum gomlu stóru partamonnum, vakti miklan harm, tí eingin hevði álit á rættargangsbúrðin hjá hesum »stórzara«, ið lat sínar gomlu vinir hálsfogga uppá eitt sokallað »landavíks-bekennilsie«.

Teir fáu ið eftir vóru av Le- lins gomlu stríðsfeløgum, standa nú fyrri deyðsdómi sínum. Stalin hevur kunngjørt í radio, at hesir »Trotskistar« — felagsmenn av Trotsky — hava viðgingið, at teir hava samráðst við Hitlers varðamann Rudolf Hess og gingið við til at avreitt tann feitasta lutin av Russlandi ímóti at Týsklands og eitt annað ríki — Italia — vildu hjálpa teimum við at stokka Stalin frá veldi sínum.

Italia og Týskland

eru nú eisini gingnir við til at seta bann ímóti at »fríviljigir« skulu sleppa til Spania — bara teir halda hesa viðtøku!

Spaniastríðið

stendir í sama lagi. Uppreis- armennir hava gjørt álop á Madrid, men eru tveittir aftur á bak. Við Malaga er uppreis- arherurin stedgaur. Franco sigur, at stríðið vil vara hált